

Ο Β. Α. Βαζιούλιν (υφηγητής της έδρας της φιλοσοφίας των ανθρωπιστικών σχολών του Κρατικού Πανεπιστημίου της Μόσχας) επεσήμανε ότι η εισήγηση του Β. Ν. Τσερκοβέτς είναι ιδιότυπη και ενδιαφέρουσα. Το νέο στην προσέγγιση του προβλήματος διατυπώνεται κυρίως στο δεύτερο μέρος της εισήγησης, όπου διερευνάται η ποσοτική πλευρά, οι μορφές και οι λειτουργίες του βασικού οικονομικού νόμου του σοσιαλισμού. Ο εισηγητής επιδιώκει την εξέταση του προβλήματος μέσω της ενότητας της μεθοδολογικής και της ειδικά οικονομικής άποψης. Έτσι, οι μορφές δράσης και οι λειτουργίες του βασικού οικονομικού νόμου του σοσιαλισμού παρουσιάζονται ως ενότητα του λογικού και του ιστορικού. Ο Β. Ν. Τσερκοβέτς κατά τη διερεύνηση των μορφών δράσης και των λειτουργιών του βασικού οικονομικού νόμου του σοσιαλισμού επιτυγχάνει νέα σημαντικά αποτελέσματα.

Αν ακολουθήσουμε αυστηρά τον τίτλο της εισήγησης τότε θα έπρεπε να γίνεται λόγος για τον βασικό οικονομικό νόμο συγκεκριμένα [ειδικά] του σοσιαλισμού. Ωστόσο στην πρώτη παράγραφο του κειμένου της εισήγησης αναφέρεται: «Ο βασικός οικονομικός νόμος του σοσιαλισμού συνιστά τον αντικειμενικό γενικό νόμο *ολόκληρου* (επισήμανση δική μας. — Β. Β.) του κομμουνιστικού σχηματισμού, ο οποίος δρα στο κατώτερο και στο ανώτερο στάδιό του». Τότε όμως η εισήγηση θα έπρεπε να τιτλοφορείται: «Ο βασικός οικονομικός νόμος του κομμουνιστικού σχηματισμού». Πίσω από αυτήν την εξωτερική πλευρά βρίσκονται ουσιωδέστατα προβλήματα: πώς προσεγγίζουμε την διερεύνηση του σοσιαλισμού; Είναι εφικτό, και αν ναι, τότε σε ποιο επίπεδο της έρευνας, ένα σύστημα των νόμων και των κατηγοριών της πολιτικής οικονομίας συγκεκριμένα [ειδικά] του σοσιαλισμού σε διάκριση από τους νόμους και τις κατηγορίες της ανώτερης φάσης του κομμουνισμού; Ή ίσως είναι απαραίτητο να τεθεί το ερώτημα όχι περί του συστήματος των νόμων και των κατηγοριών του σοσιαλισμού, αλλά περί του συστήματος των νόμων και των κατηγοριών της πολιτικής οικονομίας του κομμουνιστικού σχηματισμού συνολικά με μερικές τροποποιήσεις ποσοτικού και ποιοτικού χαρακτήρα για το σοσιαλιστικό στάδιο; Σε ποιο βαθμό ωρίμασε το ίδιο το αντικείμενο της έρευνας για τη δημιουργία συστήματος νόμων και κατηγοριών της πολιτικής οικονομίας;

Ένα σύστημα νόμων και κατηγοριών συγκεκριμένα [ειδικά] της κατώτερης φάσης του κομμουνισμού είναι εφικτό υπό τον όρο ότι ο σοσιαλισμός διαφέρει όχι μόνο ποσοτικά και ποιοτικά, αλλά και ουσιωδώς από την ανώτερη φάση του κομμουνισμού. Τότε όμως ο σοσιαλισμός δεν θα είναι πλέον ούτε φάση, ούτε στάδιο, αλλά ιδιαίτερος σχηματισμός εντός μιας σειράς [άλλων] κομμουνιστικών σχηματισμών. Η δυνατότητα δημιουργίας συστήματος νόμων και κατηγοριών της πολιτικής οικονομίας συγκεκριμένα [ειδικά] του σοσιαλισμού μπορεί να είναι αδιαμφισβήτητη μόνο από τη θέση της αντίληψης του σοσιαλισμού ως ιδιαίτερου κοινωνικο-οικονομικού σχηματισμού. Αν ο σοσιαλισμός δεν αποτελεί ιδιαίτερο σχηματισμό, αλλά την κατώτερη φάση, δηλ. μη ανεπτυγμένο κομμουνισμό, τότε αυτό σημαίνει αναγνώριση του αντικειμένου της έρευνας ως μη ανεπτυγμένου, κι επομένως, και την αδυνατότητα [αδυναμία] δημιουργίας συστήματος νόμων και κατηγοριών σε εκείνο το θεωρητικό-γνωστικό επίπεδο στο οποίο απεικονίζεται η διαδικασία της ανάπτυξης στο «Κεφάλαιο» του Κ. Μαρξ. Υπό αυτήν την προσέγγιση κύριο καθήκον καθίσταται όχι η διερεύνηση του σοσιαλισμού αυτού καθαυτού, αλλά η διερεύνηση του κομμουνιστικού σχηματισμού συνολικά. Ο σοσιαλισμός προβάλλει τότε πρωτίστως ως στάδιο της κοινωνικής ανάπτυξης, αρνούμενο (με τη διαλεκτική έννοια του όρου «άρνηση») από ένα πιο ανεπτυγμένο στάδιο.